

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА НА ПРЕВЕНЦИЯТА НА ИЗОСТАВЯНЕТО И ИНСТИТУЦИОНАЛИЗАЦИЯТА В РОМСКА ОБЩНОСТ

Милена Илиева

Община Стара Загора е разположена в централната част на Южна България. Градът е важен административно-териториален център в Тракия. Той е шестият по големина град в България. Стара Загора е областен и общински център. Общината включва 51 селища, от които един град и 50 села. Градското население е около 85% от всички жители, което е над средното равнище за страната. Общият брой на населението към 31.05.2005 г. е 178 849 души.

В община Стара Загора има някои особености на социалноикономическия живот, които определят спецификата на местната ситуация. Такива са високият ръст на безработица, струпването на институции за деца и високият дял на подпомаганите лица и семейства от Дирекция социално подпомагане, социално слаби и многодетни семейства. Тези особености са предпоставка за наличието на ниско качество на живот при една голяма част от населението в община Стара Загора. Като цяло детското население в общината намалява, но същевременно се увеличава броят на деца в риск. Това налага специално третиране на въпросите за семейството и децата.

Стара Загора е община, където е налице голямо етническо разнообразие с представители на почти всички етнически групи – българи, роми, турци и др. Както в по-голямата част на страната, така и тук, ромската етническа група има най-сериозни интеграционни проблеми поради висока концентрация на безработица, ниска образованост и незадоволително качество на живот. Според местните неправителствени организации в общината съществуват тенденции за отпадане на деца от училище, като това засяга не само децата от ромската общност, но и тези от турската. В град Стара Загора се намира и един от най-големите обособени ромски квартали – „Лозенец”¹, с население над 25 000 души. В съседство до него се намира друг по-малък квартал – „Македонски,” със смесено население – роми и българи.

В началото на 2006 г. пилотно стартира програма „Де-институционализация на услугите за деца”, като се има предвид продължаващият висок брой на децата, които постъпват в институции, е очевидно, че дългосрочна устойчива промяна, включително закриване на домове, не е възможна без работа по превенция. Още повече, че процесът на деинституционализация изисква холистичен подход, тъй като в противен случай може да постави много деца в риск.

Обобщен анализ от интервюта и наблюдения в общността, проведени по проект на международната организация АРК (Absolute Return for Kids) установяват някои от причините за настаняване в институции на деца от 0 до

¹ Според данни на неправителствената организация „Свят без граници”.

7 години в община Стара Загора. Едно дете/семејство попада под риск от институционализиране при наличието на един или комбинация от няколко фактора:

- бедност;
- лоши условия на живот;
- ранна възраст на майчинството;
- големи семејства;
- проституција на майката;
- увреждане или болест;
- родители, отглеждани в институција;
- неразвити умения за отглеждане на деца;
- нова връзка/съжителство на родителя, полагащ грижи за детето;
- кога институцијата е алтернатива на детската градина (безплатна е).

За да се проследи процесът на развитие на общноста и да се конкретизират ефективни механизми за прилагане на услуги по превенцијата на изоставането и институционализацијата, в общноста беше проведено теоретико-емпирично истражување во град Стара Загора, квартал „Лозенец“, како од почетокот на стартирање на развитието и прилагането на социални превантивни услуги во ромската общност (октомври 2007–октомври 2008) се провежда кратка анкета со 100 бременни жени, содржача 30 въпроса, распределени во 3 основни панела.

Целта на емпирико-теоретичното истражување е да се определат условјата за прилагане на различни форми на семејно планирање во общноста, да се установат основните причини за отпаѓање на децата од училиште и да се препоручат подобраши интервенции за преодолувањето им.

Основанијата за провеждането на емпирико-теоретичното истражување са неколку:

1. съществува голема по численост ромска група, живееща во обособен квартал;
2. сегрегацијата се одразува на процесот на изоставане и институционализацијата;
3. съществува стигматизација на ромите (од макрообществото и вътре во общноста).

Град Стара Загора има население над 161 666 души, од които над 25000 роми. Ромското население е концентрирано во неколку квартала на града, најголям од които е квартал „Лозенец“. Населението му се одликува со нисок социален статус, висок процент на безработица и неграмотност и за поголямата част – лоши до липсващи хигиенно-битови услови. Во квартала са разположени две училища – СОУ „Христо Смирненски“ и ОУ „Георги Гърбачев“.

Социално-демографска структура на извадката

Целевата група на анкетното проучување са български граѓани од ромски потек, жени. Анкетирани са вкупно 100 жени, които во моментот на анкетирањето са бременни и са претставители на три ромски